BOOKTRETLLER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANGAN HOLDA BOSHLANG'ICH SINFLARDA TARBIYA BERISH METODIKASI

Nurmamatova M.Z., GDPI magistranti

Annotatsiya: Ushbu tezisda Booktretller texnologiyasidan boshlang‘ich sinflarda tarbiya darslarini tashkil etishda foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida eksperimental va nazorat guruhlari o‘rtasida taqqoslov tahlil o‘tkazilib, Booktretller texnologiyasi orqali o‘quvchilarning axloqiy fikrlashi, guruhda ishlash ko‘nikmalari va darslarga bo‘lgan qiziqishi sezilarli darajada oshgani aniqlangan. Shuningdek, badiiy asarlarning videoformati asosida muhokamalar tashkil etilishi o‘quvchilarning shaxsiy qadriyatlar va axloqiy tushunchalarini rivojlantirishda muhim vosita ekani isbotlandi. Tezisda texnologiyaning samarali metodikasi ishlab chiqilib, tarbiya jarayonining interaktivligini ta’minlashga oid amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: Booktretller texnologiyasi, boshlang‘ich ta’lim, axloqiy tarbiya, pedagogik metodika, innovatsion texnologiya, estetik qadriyatlar, interaktiv ta’lim, axloqiy fikrlash.

Annotation: This thesis analyzes the pedagogical possibilities of using Booktretller technology in organizing educational lessons in primary grades. During the study, a comparative analysis was conducted between the experimental and control groups, and it was found that Booktretller technology significantly increased students' moral thinking, teamwork skills, and interest in lessons. It was also proven that organizing discussions based on the video format of works of art is an important tool in developing students' personal values and moral concepts. The thesis develops an effective methodology for the technology and gives practical recommendations for ensuring the interactivity of the educational process.

Key words: Booktretller technology, primary education, moral education, pedagogical methodology, innovative technology, aesthetic values, interactive education, moral thinking.

Zamonaviy ta’lim tizimi o‘zgarishlarga muhtoj bo‘lib, o‘quvchilarning bilim olish jarayoniga qiziqishini oshirish va ularni faol o‘rganishga yo‘naltirish zarurati kundan-kun ortib bormoqda. Axloqiy va estetik tarbiya sohasida yangi pedagogik yondashuvlar, shuningdek, innovatsion texnologiyalarning integratsiyasi o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishi mumkin. Mavjud ta’lim usullarining o‘qituvchilar tomonidan joriy etilishi, shu jumladan, tarbiyaviy materiallarning interaktiv va vizual shakllarda taqdim etilishi, o‘quvchilarda turli axloqiy va estetik qadriyalarni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bugungi kunda Booktretller texnologiyasi o‘quvchilarga badiiy asarlar bilan tanishtirishda va ularning axloqiy qadr-qimmatini oshirishda samarali metodlardan biriga aylangan. Ushbu texnologiya o‘quvchilarga kitoblarni o‘qish va ularga nisbatan individual fikrlarni yaratish orqali axloqiy xulosa chiqarishga yordam beradi. Badiiy asarlarni video formatda tahlil

qilish va qisqacha qiyoslashlar asosida axloqiy, estetik va madaniy qimmatlar ustida ishlash o‘quvchilarning fikrlash tizimini rivojlantiradi va ularning shaxsiy rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichida tarbiya darslari nafaqat o‘quvchilarning bilim olish jarayoniga, balki ularning axloqiy, estetik va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Bu davrda bolalar shaxsiy qadriyatlarni va hayotga nisbatan turli munosabatlarni o‘rganadi. Bu jarayonni yanada samarali va qiziqarli qilish uchun pedagoglar zamonaviy texnologiyalarni, jumladan Booktretller texnologiyasini qo‘llashga qiziqish bildirishi zarur. Ushbu texnologiyaning joriy etilishi o‘quvchilarda ta’limning innovatsion metodlariga nisbatan yuqori qiziqish uyg‘otadi va ular axloqiy masalalarda faollashadi. Bu tadqiqotda Booktretller texnologiyasidan foydalanish orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tarbiyaviy darslar o‘tkazish metodikasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda texnologiyaning tarbiya berish jarayonidagi samaradorligi, uning o‘quvchilarni axloqiy baholash, guruhda ishlash va ijtimoiy masalalarga nisbatan qarashlarini rivojlantirishdagi o‘rni o‘rganiladi. Eksperimentlar va amaliy ishlanmalar asosida metodikaning afzalliklari va kamchiliklari aniqlanadi. Bu jarayonning asosiy maqsadi — tarbiya darslarida Booktretller texnologiyasining pedagogik samaradorligini oshirish va o‘quvchilarning axloqiy va estetik ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan metodik yondashuvlarni ishlab chiqishdir.

Tadqiqotda axloqiy qadriyatlarning o‘quvchilarga qanday ta’sir ko‘rsatishini o‘rganish uchun aksiologik (qadriyatlar nazariyasi) yondashuvi qo‘llanildi. Bu yondashuv yordamida o‘quvchilarning axloqiy qarashlari, hayotiy qadriyatlarga nisbatan munosabatlari va shaxsiy taraqqiyoti tahlil qilindi. Eksperimental guruhda axloqiy masalalarni tushunish va ularga nisbatan qarashlarida qanday o‘zgarishlar yuzaga kelganligi o‘rganildi.

Tadqiqot davomida eksperimental guruh va nazorat guruhida amalga oshirilgan o‘quv faoliyatlari natijalari tahlil qilindi. Eksperimental guruhda Booktretller texnologiyasidan foydalanilgan holda tarbiya darslari tashkil etildi. Bu guruhda o‘quvchilarga badiiy asarlarning qisqacha videolarini ko‘rish va ular asosida muhokama qilish imkoniyati berildi. Darslar davomida o‘quvchilar axloqiy, estetik va madaniy qadriyatlar bilan bog‘liq muammolarni tahlil qilishdi, o‘z fikrlarini ifodalashda faol qatnashdilar. Ularning guruhdagi ishtiroki yuqori bo‘lib, o‘zlarining tushuncha va qarashlarini ochiq bayon qilishdi. Eksperimental guruhda faollik darajasi aniq ko‘rindi. O‘quvchilar voqealarni tasavvur qilish, axloqiy baholash va personajlar bilan ishlashda yuqori darajadagi intilishlarni namoyon etdilar. Darslarga nisbatan qiziqishlari yuqori bo‘lib, ularning ko‘pchiligi videolar orqali hikoyaning mazmunini yanada chuqurroq o‘rganishga intildilar. Bu jarayon, o‘z navbatida, axloqiy qarashlarning rivojlanishiga yordam berdi. O‘quvchilar o‘qigan badiiy asarlaridagi personajlarning xatti-harakatlarini tahlil qilib, ularga nisbatan turli axloqiy fikrlarni bayon etdilar. Natijada, axloqiy tushunchalar va qadriyatlar aniqlashda, shuningdek, guruhdagi muloqotda ishtirok etish darajasida o‘quvchilarning rivojlanishida sezilarli o‘zgarishlar yuzaga keldi.

Eksperimental guruh o‘quvchilari kitob o‘qishga bo‘lgan qiziqishlarini oshirib, asarlarning yanada chuqurroq versiyalarini o‘qishga intildilar. Ular ko‘proq

interaktiv dars metodlariga, jumladan, video va muhokama shaklidagi yondashuvlarga qiziqish bildirdilar. Kitob o‘qish va axloqiy masalalarni tahlil qilish jarayonida o‘quvchilar o‘z fikrlarini aniqroq ifodalashga harakat qilishdi, bu esa ular uchun yangi bilimlarni egallashda va turli axloqiy masalalarni tushunishda muhim ahamiyatga ega bo‘ldi. Nazorat guruhida esa an’anaviy ta’lim usullari qo‘llanildi. O‘quvchilarga axloqiy masalalar bilan bog‘liq mavzularni o‘qib, yozma xulosalar tayyorlash va muhokama qilish imkoniyati berildi. Ushbu guruhda o‘quvchilarning faolligi nisbatan pastroq bo‘ldi. Ularning darslarga bo‘lgan qiziqishi eksperimental guruhdagiga qaraganda sekin o‘sdi. O‘quvchilar faqatgina o‘qituvchi tomonidan berilgan savollarga javob berishga harakat qilishdi, lekin o‘z fikrlarini erkin ifodalashda, guruhda muhokama qilishda va personajlarning axloqiy baholarini o‘zgartirishda nisbatan kamroq faollik ko‘rsatishdi.

Nazorat guruhida kitob o‘qish jarayoni asosan yozma va og‘zaki tahlil bilan cheklangan bo‘lib, o‘quvchilarning kitobga nisbatan qiziqishi cheklangan edi. Ularning o‘quv faoliyati asosan sinfdagi an’anaviy metodlarga asoslangan edi va interaktiv, vizual materiallardan foydalanuvchi darslarda ularda qiziqish sezilarli darajada pasaygan edi. O‘quvchilarning axloqiy qarashlari o‘quv materiallari bilan cheklangan bo‘lib, guruhdagi fikr almashish faolligi eksperimental guruhdagidan ancha past bo‘ldi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, Booktretller texnologiyasidan foydalanish boshlang‘ich sinflarda axloqiy tarbiya darslarining samaradorligini oshirdi. O‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi va faolligi aniq oshdi, ular axloqiy muammolarni yanada chuqurroq tahlil qilishga va o‘z fikrlarini erkin ifodalashga o‘rgandilar. Eksperimental guruhda o‘quvchilar axloqiy qarorlar qabul qilishda va guruhda ishlashda ko‘proq ishtirok etdilar. O‘quvchilarning axloqiy fikrlash qobiliyati va ularning shaxsiy rivojlanishi sezilarli darajada yaxshilandi. Bu texnologiya yordamida o‘quvchilarga nafaqat bilim, balki axloqiy tushunchalar va qadriyatlar haqida chuqurroq fikr yuritish imkoniyatlari yaratildi. Nazorat guruhidagi o‘quvchilarning faolligi va kitob o‘qishga bo‘lgan qiziqishi, albatta, oshgan bo‘lsa-da, ular asosan an’anaviy metodlarga asoslangan darslarda qatnashdilar. Ularning axloqiy qarashlari va darsga bo‘lgan munosabatlari eksperimental guruhga nisbatan pastroq bo‘ldi. Bunday metodlar ko‘proq yozma tahlil va ko‘rsatmalar asosida bo‘lib, o‘quvchilarning faolligi va axloqiy fikrlashdagi o‘zgarishlarni ta’minlashda yetarli emasligi kuzatildi.

Ushbu tadqiqotda **Booktretller texnologiyasining** boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tarbiya darslarini o‘tkazishda qo‘llanilishi va uning pedagogik samaradorligi o‘rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, **Booktretller texnologiyasi** tarbiya darslarini yanada interaktiv va samarali qilish imkoniyatlarini yaratadi. Eksperimental guruhda o‘quvchilar darslarga ko‘proq qiziqish bilan yondashib, axloqiy masalalar va qadriyatlar haqida ko‘proq fikr bildirishdi. Ular badiiy asarlarning qisqacha videolarini ko‘rish orqali o‘zlarining axloqiy qarashlarini rivojlantirdilar va guruhdagi muhokamalarda faol ishtirok etdilar. Eksperimental guruhda o‘quvchilarning faolligi va kitob o‘qishga bo‘lgan qiziqishlari oshdi, bu esa ularning axloqiy va estetik qarashlarini shakllantirishda ijobiy ta’sir ko‘rsatdi. Shuningdek, bu texnologiyaning qo‘llanishi orqali o‘quvchilarning o‘z fikrlarini ifodalashdagi ishonchi oshdi va guruhda fikr almashish darajasi yuqori bo‘ldi.

Nazorat guruhida esa an’anaviy metodlar yordamida o‘tkazilgan darslar faqatgina yozma tahlil va og‘zaki muhokamalarga asoslandi, bu esa o‘quvchilarning faolligini va darsga bo‘lgan qiziqishini sezilarli darajada pasaytirganini ko‘rsatdi. Shu asosda, **Booktretller texnologiyasidan** foydalanish boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga axloqiy tarbiya berish jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Bu texnologiya o‘quvchilarning fikr bildirish, axloqiy masalalarni tahlil qilish, shaxsiy va ijtimoiy qadriyatlarni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Kelajakda, bu texnologiyani yanada rivojlantirish va kengaytirish, shuningdek, turli sinf va yosh guruhlarida sinovdan o‘tkazish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, N. (2017). "Pedagogik texnologiyalar va ularning ta’lim jarayonida qo‘llanilishi". Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi.
2. Mirzayev, S. (2020). "Pedagogik innovatsiyalar va ularning samaradorligi". Tashkent: Akademiya.
3. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar.Qarshi 2000.B-256.
4. Azimova Lobar.Boshlang‘ich ta’limda tarbiya nazariyasi.O‘zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali.2022.14-son.
5. Sh.Nurillayeva, O.Haydarova. Boshlang‘ich ta’lim uchun didaktik materiallar. Uslubiy qo‘llanma.-Toshkent:’’Innovatsiya-ZiyO‘’,2022,7-b.